

Urbaria Summaries Series 2021/8
ISSN 2670-2363

SUM MAR IES!

AKTIVISMI HELSINGIN KATUKUVASSA

Sofie Henricson

Aktivismi Helsingin katukuvassa

Sofie Henricson
apulaisprofessori
Helsingin yliopisto

Kaupunkiympäristöissä on monenlaisia kylttejä, ja yhdessä nämä kyltit muodostavat kokonaisuuden, jota kutsumme kielimaisemaksi. Monet kylteistä ovat virallisia tai kaupallisia, kuten kadunnimiä tai mainostauluja. Tässä tutkimuksessa analysoidaan kielimaisemamme epävirallisempaa tasoa eli aktivistisia kylttejä, joissa otetaan kantaa yhteiskunnallisiin kysymyksiin ja joiden tavoitteena on lukijan käyttäytymisen tai mielipiteiden muuttaminen. Helsingin päärautatieaseman ja Oulunkylän juna-aseman alueilla tehdystä pilottitutkimuksesta voidaan tehdä mm. seuraavat johtopäätökset:

- Aktivistisessa kielimaisemassa otetaan kantaa monilla kielillä ja erilaisiin kysymyksiin, joita ovat esimerkiksi antifasismi ja fasismi, uskonto sekä eläinsuojelu- ja ilmastoasiat.
- Tietyt aktivistiset kyltit herättävät enemmän vastareaktioita kuin toiset. Kyltit, joissa otetaan kantaa voimakkaasti polarisoituneisiin aiheisiin, on usein revitty tai sotkettu.
- Aktivistisessa kielimaisemassa voi tapahtua suuria muutoksia lyhyessä ajassa.

Ruohonjuuritason yhteiskunnallista vaikuttamista

Aktivistiset kyltit ovat yksi kansalaisaktivismin muoto, jonka tarkoituksena on muuttaa yhteiskuntaa esimerkiksi ottamalla kantaa ihmisten moninaisuuden, eläinten oikeuksien tai ilmastoasioiden kaltaisiin kysymyksiin. Yhdessä kyltit muodostavat tilapäisen ja jatkuvasti muuttuvan ideologisen kollaasin, joka kuvastaa julkisen pinnan alla kyteviä tunnelmia. Henkilöt, jotka ottavat kantaa liimaamalla anonyymejä aktivistisia tekstejä asemalaiturille, eivät välttämättä ole samoja kuin he, jotka vaikuttavat kirjoittamalla yleisönosastokirjoituksia, keräämällä adresseja tai asettumalla ehdolle vaaleissa. Tutkimalla anonyymisti ja luvattomasti kaupungin katukuvaan levitetyjä yhteiskunnallisia kannanottoja voidaankin saada kuuluviin ne äänet, joita ei välttämättä muissa yhteyksissä kuulla, sekä laajentaa ymmärrystä nykyajan yhteiskunnassa liikuttavista ja kuohuttavista suuntauksista.

Aineisto ja menetelmä

Aineisto koostuu Helsingin päärautatieaseman ja Oulunkylän juna-aseman alueilla valokuvatuista aktivistisista kylteistä. Käytännössä analysoidaan näiden kahden helsinkiläisen asema-alueen luvattomia kylttejä, kuten graffiteja ja tarroja. Helsingin päärautatieasema-alueelta peräisin oleva aineisto kerättiin yhden päivän aikana syyskuussa 2019, ja se tarjoaa pysäytyskuvan juuri tuona päivänä vallinneesta aktivistisesta kielimaisemasta. Oulunkylästä peräisin oleva aineisto kerättiin muutaman kuukauden aikana vuosina 2019–2020, ja tavoitteena oli analysoida aktivistisen kielimaiseman kehittymistä ajan myötä.

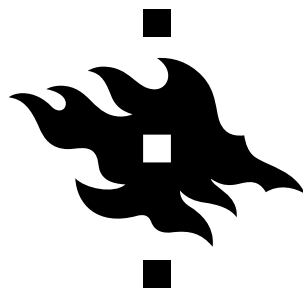
Tutkimus on metodologinen kokeilu, jossa kaupunkiympäristöjen aktivistisia kielimaisemia pyritään lähestymään yhdistämällä pysäytyskuvia ja niitä seuraavia muutosten analyysejä. Aineistoa tarkastellaan sekä määrällisesti että laadullisesti, sillä ajatuksena on selvittää paitsi kylteissä esiintyvät kielet ja diskurssit, myös se, miten kyltit ovat keskenään vuorovaikutuksessa.

Kielimaisemat koostuvat monenlaisista kylteistä, jotka välittävät erilaisia viestejä julkisessa tilassa liikkuville. Kielimaisemiin sisältyy usein monia eri kieliä ja erityyppisiä kylttejä liikenne-merkeistä aina bussimainontaan ja puistonpenkkien töherryksiin asti. Kaupunkiympäristössä kielimaisemat ovat erityisen monipuolisia ja tiheitä. Kielimaisemien tutkimus on nopeasti kasvava ja monitieteinen tutkimusala, jossa kielimaisemia tutkitaan muun muassa monikielisuuden, kielipolitiikan ja yhteiskunnallisten diskurssien näkökulmasta.

Aktivistisilla kylteillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa kylttejä, jotka on laitettu julkiseen tilaan tavoitteena lukijoiden mielipiteiden tai käyttäytymisen muuttaminen. Tällaisten kylttien levittäminen on anonyymi tapa vaikuttaa yhteiskuntaan ruohonjuuritasolla, vaikka kylttien ilmaisemien yhteiskunnallisten ideologioiden taustalla onkin usein laajoja globaaleja liikkeitä. Aineistoon sisältyvät kyltit ovat käytännössä luvattomasti esille laitettuja, ja ne koostuvat tarroista, graffiteista ja teipatuista paperi-ilmoituksista asema-alueilla.

Tulokset ja johtopäätökset

- 1.** Aktivistiseen kielimaisemaan sisältyy kannanottoja **erilaisiin kysymyksiin**. Sinä syyskuun päivänä vuonna 2019, kun Helsingin päärautatieasema-alueen aineisto kerättiin, kylttien suurimmat temaattiset ryhmät olivat kannanotot fasismien puolesta tai sitä vastaan, uskonnolliset viestit sekä kannabiksen laillistamisesta, työntekijöiden oikeuksia ja ilmastoteemoja koskevat kampanjat. Myös eläinoikeuskysymykset muodostivat melko suuren ryhmän.
- 2.** Suomi ja Englanti ovat kielet, jotka dominoivat Helsingin päärautatieasema-alueen aktivistista kielimaisemaa. Tiettyjen teemojen osalta voidaan kuitenkin havaita **yhteys viestin ja kielivalinnan välillä**. Tämä koskee erityisesti antifasistisia ja fasistisia kylttejä. Antifasistisista kylteistä tunnistettiin jopa seitsemän eri kieltä, kun taas fasistisissa kylteissä oli tekstiä ainoastaan suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi.
- 3.** **Osa kylteistä herättää voimakkaampia reaktioita kuin toiset**, mikä näkyy esimerkiksi niiden repimisenä tai peittämisenä toisella, vastakkaista viestiä välittävällä kyltillä. Antifasistisia tai fasistisia viestejä välittävillä kylteillä on ominaista, että ne ovat keskenään jännitteisessä dialogissa, jossa vastakkaisiin viesteihin käytetään samankaltaisia visuaalisia pohjia, kylttejä on usein revitty ja esim. fasistisen kyltin päälle tai lähelle on saatettu liimata antifasistinen kyltti. Kristillistä uskoa puolustavat kyltit eivät sen sijaan herätä yhtä näkyviä reaktioita. Aineistoon kuuluu suuri määrä kristillistä sanomaa välittäviä kylttejä, joita ei ole tuhottu tai yhdistetty vastakkaista viestiä välittäviin kyltteihin. Koska aineisto on kerätty vain yhden päivän aikana, erot saattavat kuitenkin liittyä myös siihen, kuinka kauan kyltit ovat asema-alueella olleet.
- 4.** Oulunkylän aseman alueella tehty pilottiseurantatutkimus osoittaa, että **aktivistinen kielimaisema voi muuttua hyvin nopeasti**. Syyskuussa 2019 asemaa dominoivat fasistiset kyltit, mutta tammikuussa 2020 kyseiset kyltit oli suurelta osin tuhottu ja korvattu antifasistisilla viesteillä. Pilottitutkimus osoittaa, että suuria muutoksia voi tapahtua yhdessä yössä, kuten fasististen kylttihyökkäysten tapauksessa, mutta kielimaisema voi muuttua myös kyltti ja päivä kerrallaan sitä mukaa, kun yksittäisiä kylttejä revitään tai lisätään juna-odottaessa. Aktivistinen kielimaisema on kuitenkin kaupunkiympäristömme osa, joka muuttuu huomattavasti nopeammin kuin kaupungin viralliset tai kaupalliset kielimaisemat.

UNIVERSITY OF HELSINKI

TOIMITUS / EDIT

Iiris Koivulehto
Kaupunkitutkimusinstituutti Urbaria

OTA YHTEYTTÄ / CONTACT

urbaria@helsinki.fi
0294150056 / 0504719810

SEURAA / FOLLOW US

@urbariahelsinki
www.helsinki.fi/urbaria

PL 4 (Yliopistonkatu 3)
00014 Helsingin Yliopisto